

Bài 24. VÙNG BẮC TRUNG BỘ

(tiếp theo)

I – MỤC TIÊU BÀI HỌC

Sau bài học, HS cần :

- Hiểu được so với các vùng kinh tế trong nước, Bắc Trung Bộ tuy còn nhiều khó khăn nhưng đang đứng trước triển vọng lớn.
- Nắm vững phương pháp nghiên cứu sự tương phản lãnh thổ trong nghiên cứu một số vấn đề kinh tế ở Bắc Trung Bộ.
- Vận dụng tốt sự kết hợp kênh hình và kênh chữ để trả lời các câu hỏi dẫn dắt.
- Biết đọc, phân tích biểu đồ và lược đồ. Tiếp tục hoàn thiện kỹ năng suy tầm tư liệu theo chủ đề.

II – MỘT SỐ VẤN ĐỀ CẦN CHÚ Ý

So với các vùng kinh tế khác của nước ta, Bắc Trung Bộ còn nhiều khó khăn, cơ cấu kinh tế mới khởi sắc, do đó SGK bắt đầu bằng việc nghiên cứu nông nghiệp, sau đó mới đề cập tới công nghiệp và dịch vụ.

- Có hai vấn đề lớn cần tập trung nghiên cứu trong nông nghiệp :

Thứ nhất : Vấn đề lương thực vẫn là mối quan tâm hàng đầu của vùng. Hình 24.1 cho thấy tình hình sản xuất lương thực có hạt (lúa, ngô) mặc dù những năm gần đây có tiến bộ đáng kể, nhưng vẫn ở mức thấp so với trung bình cả nước. Khó khăn chính của vấn đề này là diện tích canh tác ít, đất xấu và thường bị thiên tai. Tuy nhiên các địa phương có nỗ lực lớn, nhất là các tỉnh phía bắc của vùng như Thanh Hoá, Nghệ An, Hà Tĩnh. Cùng với lương thực, Bắc Trung Bộ có bước tiến đáng kể trong phát triển sản xuất nông, lâm, ngư nghiệp. HS cần hiểu được nghề rừng, chăn nuôi gia súc lớn, khai thác và nuôi trồng thủy sản là thế mạnh của vùng.

Thứ hai : Vấn đề trồng rừng, xây dựng hệ thống hồ chứa nước tại các vùng nông – lâm kết hợp có tầm quan trọng để phát triển kinh tế và giảm nhẹ thiên tai ở Bắc Trung Bộ.

– Về công nghiệp

Nhìn chung, công nghiệp ở Bắc Trung Bộ chưa phát triển tương xứng với tiềm năng tự nhiên và kinh tế. Tuy nhiên, qua hình 24.2, HS cũng nhận biết được những bước tiến đáng kể. GDP công nghiệp năm 2002 gần gấp 2,7 lần năm 1995.

Cần làm cho HS nhận thức được khó khăn trong phát triển kinh tế ở Bắc Trung Bộ chủ yếu là do cơ sở hạ tầng yếu kém và hậu quả chiến tranh kéo dài nên vùng chưa có điều kiện để xây dựng công nghiệp tương xứng với tiềm năng. Tuy nhiên, có hai ngành đang phát triển nhanh là công nghiệp khai khoáng và sản xuất vật liệu xây dựng. Qua lược đồ kinh tế của vùng, HS có thể nhận biết được điều này. Vùng đang đứng trước triển vọng lớn do nhiều dự án kinh tế đang được triển khai để đón trước sự khởi phát của hành lang đông – tây trong khuôn khổ hợp tác kinh tế của Tiểu vùng sông Mê Công.

– Về dịch vụ

Dịch vụ vận tải là điểm nổi bật ở Bắc Trung Bộ trên các loại hình đường sắt, đường bộ, đường thuỷ và đường biển theo tuyến Bắc – Nam. Trên hướng đông – tây dịch vụ xuất, nhập khẩu qua các cửa khẩu trên biên giới Việt – Lào nối với các cảng biển dọc theo các quốc lộ 7,8,9 bắt đầu hoạt động sôi động.

Bắc Trung Bộ có thế mạnh về dịch vụ du lịch sinh thái, nghỉ dưỡng và văn hoá – lịch sử. Những cơ sở du lịch nổi tiếng như bãi biển : Sầm Sơn (Thanh Hoá), Cửa Lò (Nghệ An), Thiên Cầm (Hà Tĩnh), Thuận An, Lăng Cô (Thừa Thiên – Huế), các vườn quốc gia : Phong Nha – Kẻ Bàng (Quảng Bình), Bạch Mã (Thừa Thiên – Huế), thu hút ngày càng nhiều khách du lịch vào mùa hè. Quê hương Bác Hồ (Kim Liên, Nam Đàn, Nghệ An...), Cố đô Huế,... là những địa chỉ du lịch văn hoá – lịch sử quan trọng.

– Các trung tâm kinh tế vùng

Các thành phố Thanh Hoá, Vinh, Huế là những trung tâm kinh tế vùng. Mỗi thành phố có một số thế mạnh nhất định. Thành phố Thanh Hoá là trung tâm kinh tế quan trọng phía bắc, thành phố Vinh với một số ngành công nghiệp, dịch vụ, lại gần cảng Cửa Lò và bãi biển cùng tên khá hấp dẫn khách du lịch vào mùa hè.

III – CÁC PHƯƠNG TIỆN DẠY HỌC CẦN THIẾT

– Lược đồ kinh tế Bắc Trung Bộ.

– Nếu có điều kiện, chuẩn bị đĩa CD-ROM Atlas Việt Nam hướng dẫn cho HS xem một đoạn về thành phố Huế, về Kim Liên – quê hương Bác Hồ.

IV – GỢI Ý TIẾN TRÌNH DẠY BÀI MỚI

1. Gợi ý dạy mục IV : Tình hình phát triển kinh tế

a) Nông nghiệp

GV yêu cầu HS quan sát hình 24.1 và nhận xét mức độ đảm bảo lương thực ở Bắc Trung Bộ. Với 333,7 kg/người, Bắc Trung Bộ vừa đủ ăn không có phần dôi dư để dự trữ và xuất khẩu, mặc dù đó cũng là bước tiến lớn. Sau đó, GV yêu cầu HS nêu một số khó khăn trong sản xuất nông nghiệp bằng việc vận dụng hiểu biết về điều kiện tự nhiên, dân cư, xã hội. Tiếp theo, GV yêu cầu HS quan sát hình 24.3 để xác định các vùng nông – lâm kết hợp và thảo luận câu hỏi về ý nghĩa của việc trồng rừng ở Bắc Trung Bộ.

Trong bài 23, sau khi tìm hiểu về thiên tai, hậu quả và cách thích ứng cũng như những giải pháp giảm thiểu tác hại do thiên tai gây ra, GV tập trung sự chú ý của HS vào tìm hiểu tầm quan trọng của việc trồng rừng ở Bắc Trung Bộ.

b) Công nghiệp

Do công nghiệp ở Bắc Trung Bộ đang ở thời kì xây dựng cơ bản, GV cần tập trung vào hai ý lớn :

Thứ nhất : Yêu cầu HS quan sát hình 24.2 và nêu nhận xét về tình hình phát triển công nghiệp

Thứ hai : GV yêu cầu HS đọc lược đồ (hình 24.3) và chú ý vào ngành công nghiệp khai thác khoáng sản và công nghiệp sản xuất vật liệu xây dựng là hai ngành có thế mạnh ở Bắc Trung Bộ.

c) Dịch vụ

Dựa vào hình 24.3, GV gợi ý HS nhận xét về hoạt động vận tải. Sau đó gợi ý HS xác định ba tuyến quốc lộ 7,8,9 nối liền các cửa khẩu trên biên giới Việt – Lào với các cảng biển của nước ta.

Về tiềm năng du lịch, GV gợi ý HS nêu tên những cơ sở du lịch ở Bắc Trung Bộ. Và nên thảo luận về một tua du lịch giả định từ quê em về thăm quê Bác Hồ. Lúc này nên dùng bản đồ du lịch hoặc bản đồ hành chính Việt Nam. Nếu có điều kiện nên chiếu một đoạn video về thành phố Huế, về quê Bác Hồ lấy từ đĩa CD-ROM Atlas Việt Nam. Sau đó chuyển sang phần nghiên cứu các trung tâm kinh tế vùng.

2. Gợi ý dạy mục V : Các trung tâm kinh tế

Để nghiên cứu các trung tâm kinh tế ở Bắc Trung Bộ, GV gợi ý HS xem kĩ lược đồ kinh tế, tìm vị trí địa lí của các thành phố : Thanh Hoá, Vinh, Huế, rồi dựa vào kênh chữ mà nhận xét đặc điểm của từng trung tâm. Mỗi thành phố đều có đặc điểm riêng. Chú ý, Cố đô Huế được UNESCO công nhận là di sản văn hoá thế giới – niềm tự hào của nền văn hoá Việt Nam.

V – GỢI Ý GIẢI BÀI TẬP VÀ TRẢ LỜI CÂU HỎI KHÓ

– Trong phần nông nghiệp có hai câu hỏi tương đối khó :

+ *Nêu một số khó khăn trong sản xuất nông nghiệp ở Bắc Trung Bộ*

GV nên tập trung sự chú ý của HS vào những khó khăn lớn và điển hình đã được đề cập trong SGK ; đó là điều kiện khí hậu khắc nghiệt lại diễn biến thất thường, đất ít lại xấu, dân số đông, cơ sở hạ tầng kém phát triển, đời sống dân cư rất khó khăn, đặc biệt ở vùng đồi gò phía tây.

Tuy nhiên, người dân Bắc Trung Bộ rất nỗ lực khắc phục khó khăn, đạt nhiều thành tựu trong sản xuất lương thực và một số nông sản xuất khẩu (đặc biệt là lạc và hoa quả).

+ *Nêu ý nghĩa của việc trồng rừng ở Bắc Trung Bộ*

Trong điều kiện Bắc Trung Bộ, câu hỏi này tuy rất quen thuộc, nhưng một số nội dung quan trọng cần được hướng dẫn cho HS về lợi ích của việc trồng rừng là để phòng chống lũ quét : hạn chế nạn cát lún, cát bay ; hạn chế tác hại của gió phơn tây nam và bão lũ nhằm bảo vệ môi trường sinh thái. Hiện nay, Nhà nước đang triển khai Dự án trồng 5 triệu ha rừng trên phạm vi toàn quốc ; riêng với Bắc Trung Bộ, chương trình trồng rừng kết hợp phát triển hệ thống thuỷ lợi được coi là chương trình trọng điểm.

– Để làm bài tập 3 trong phần Câu hỏi và bài tập : "*Sưu tầm tài liệu về khu Di tích quê Bác Hồ tại Kim Liên, huyện Nam Đàn, tỉnh Nghệ An*", GV cần hướng dẫn HS đọc tài liệu về thân thế, sự nghiệp của Bác Hồ, giới thiệu khái quát về địa lí quê hương Bác, bắt đầu từ tỉnh Nghệ An, thành phố Vinh, huyện Nam Đàn, xã Kim Liên. Tùy hoàn cảnh và điều kiện cụ thể, GV yêu cầu HS thu thập từ đơn giản, có thể một vài bức ảnh, bài viết, đến mức cao hơn là lập bộ sưu tập. GV có thể tham khảo tư liệu của các bộ môn liên quan, đặc biệt là môn

Lịch sử, truy cập trang WEB về khu Di tích quê Bác sau đó hướng dẫn lại cho HS, tốt nhất là cho một số HS khá giỏi thực hiện, phổ biến kết quả sưu tầm cho cả lớp tham khảo. Trong điều kiện có thể được, vào dịp nghỉ hè hoặc các ngày lễ lớn, nên tổ chức cuộc hành trình về thăm quê Bác, hoặc tham quan Viện Bảo tàng Hồ Chí Minh tại Hà Nội, Cảng Nhà Rồng tại TP Hồ Chí Minh.